

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1985
чылааң
сентябрь
21
суббота

№ 219 (12919)

1925 чылда
үндөйлөткөнгөн.
Өртүз 3 көпөк.

М. С. Горбачевтун
М. Койвистобиле
ужурашканы

Сентябрь 19-та Кремльге СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. Горбачевтун Финляндия Республикасының Президентиниң М. Койвистобиле ужурашышы болган. Ол ССРР-нин Дээди Советиниң Президиумунда чылааның бузура ажалы ачык-чорук кылып база аштыгыны келген.

Найрадыг беседаның үзүндө совет-финляндия харылдаары моон сонгаарга-ла перспективалары, а ол ышкаш ийн күрүнениң шийирээр дээр күжүрүшкенин кылып турары дегендеңиң өңү келген дээр хей айтырларын чулаажып көргөн.

Совет-финляндия кады ажылдажылга дегендеңиң кан-дыг-ла байдалдарында кай-ралды болгаш бүтүржериниң шугурунуң өскөрбөлөң хандырар үр хуузалыг принциптерди факторларга моон-ла сонгар үндөйлөң чорудар болалы ийн таллаан бол-дыктан. Манда халыктарың 1948 чылдың Найрадыг кады ажылдажылга болгаш дуу-лажылга дугайында керүүнүң үр үдө ужурашканы он-далаң демдегелген болгаш он күштүг болурун хуузалыг ХХХ чүд чылдың эге-лээрине чедир улаан чорук ооң бүгү принциптериниң болгаш не-геделериниң амьдаргалы-кын бадтыгаан, совет-фин-ляндия кадыг-ла ажылдажыл-га дугайында перспек-тиваларың илгелдиги-биле ма-гальдаан.

Политтиктиң кады ажылда-жылганы, салым-экономи-ка, култура болгаш өске-ла азыралга ден эргелиг харылдаарың, дегендеңиң ар-назыкта үр-түндөңдөгү кады дегендеңиң улам ийн халыктарың ийн чурттуу улаштарың эрге-ажыктарың, Европада ийн чок чоруктуг болгаш кады ажыл-дажылганын быжылаарың, ийн халыктарың дүңдүң болурун дугайында бол-галарың М. С. Горбачев болгаш М. Койвистобиле керсеткен. Со-вет-финляндия харылдаарың тодаракчыг чүдүдериң апарган найрадыг база бүтү-режер чорук совет болгаш финляндия улустарың чагай чорук дээр каттыккан кү-жүрүшкениң биле камга-латтыг турары ондалаң демдегелген.

Дегендеңиң айтырларың талаш-биле салал-ондаларың согуштарың үзүндө да-йынның айымын найдаларың, боо-чөксөкти, ылаңгыя адролуг чөксөкти ийде-ре бүтүрүн соодазын, космо-стү милитаризаставрын бол-дурбаан, бүгү күрүнелер-ниң тайбын буу-биле кады ажылдажылга чорударыңа бүгү хемчег-биле ийде-бөриң, күрүнелер аразыңа дээр, тайбын болгаш улустар аразыңа ийн чок чоруктуу быжылаарың айтырларыңа дугу-жуп турар аргаларың тызар арга-лың берип турар.

Президент М. Койвистобиле СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. Горбачев Финляндияга хээр дугайында чалалганы бадтыгаан. Чалалганы өөрүп четти-риниң биле хүлээн алган. (СЭТА).

ДУЖУТ АЖААЛДАЗЫН ДҮРГЕДЕДИР

СЭКП-ның ээлчеглиг съездизин төлөпиг уткуур талазы-биле социалисттик чарыш бистин республиканың булуң бүрү-зүндө калбарган. Көдээниң ажил-ишчилерин «Торгалыг» сохотуң болгаш Тывага Дуржулга станицызының дуржул-га-бүдүрүлгө ажил-агыйынын кыйгыры хун бүрүзүн, шак бүрүзүн долу болгаш бедик бүдүрүчүлүг ажылаарынче, планның онзалдары болгаш социалисттик хүлэелгелерни хууза бетинде күөсидирине улам хей-аыт кириген.

Көдээниң ишчилериниң мурунда хүннүң чугула айтырыы — тарып өстүргөн дужутту шугурун дүргөн болгаш чиди-рик чок ажаал алыры, ылаотыг шыгжал кадалаары. «Бо бачым, чымыштыг болгаш хүндүлүг ажилче чүгө сохоттар-ның ажилчыларыңа зөөс, харын бүдүрүлгелериниң, албан ор-ганизацияларын төлөзлери, өөредилге черлериниң, сургуул-дары болгаш студентилери база хаара түтүмган. Ук ажилда хорайлардан болгаш суурлардан барган комбайнерлер болгаш чөлөкчүлөр идепкейлиг кирип турар.

«Тилелге» сохотуң тарааныңа бо чылын 10400 гек-тар черин дужуудан ааар. Баштайгы беш муң гектар тараа нестинген, оң дөң кезин бастыраарга, дужууд бир гектарга онаштыр чээрби центер чедип турар болган. Ук сохотуң таражылары доозукчу чылда эки дужутту өстүрер дээр шудургу ажилдааннар. Оң түңнелинде тараа дески, сырый болгаш салам үнгөн. Хөрүннү эки ажилдап кылганындан бок үнүш база чок. Ажаалда техниказын, шаңы болгаш хо-вү тураларын шынарлыг белектээн. Механизатор кадрлар четчир, олар агаар-бойдузун нарын байдалында беэин тараа-ны канчаар ажаарың аргаларын шижээлдип алган болгаш бедиктен социалисттик хүлээлгелери алган ажилдап турар-лар. Кызыл районнуң «Суклак» болгаш «Нөм-Тей» сохот-тары дужут ажаалдазын база чедимиңниң эгелээнир. Бо ажил-агыйлар дужут ажаалдазын октябрь бирге чедир доо-зар. Ол черлерде партия организацияларының организастыг, политика-нижизидилгелиг ажилдарының углангышыны ын-дыг.

Куску дужут ажаалдазынга белектел болгаш ажаалдамың деңгели районнарда болгаш ажил-агыйларда аңгы-аңгы. Чам-лын сохоттарың удурутчуларының, ылаңгыя агронома-рының сула ажилдазын бо хүндерде байдал херечилеп тур-ар. Чинээлээрге, «Енисей» сохотуң шаңында тараа чүдү-рер болгаш аргылаар машиналар чедир септеттимиз. «Ле-ниничи орук» сохотуң Хайрылыг бригадасында тараа ажи-к черде чыдар, чаа сериник ажилгалга кириер үзүн узандыгып туруп берген. ССРР-ның 50 чылы аттыг сохотта чөлөкчүлөр тарааны комбайндан кандыг-даа документ чокка чүдүрүп ап турар, комбайнерлер найы машинага иш бункер тараа уруп бергенин билбес. «Хемчик» сохотуң сыпта тараазын, мур-нуң чылдарда ышкыш, мал чин, саза басып туруп берген. Мындаг четпестер чүгө адаттыгын ажил-агыйларда зөөс, ол четпестерни дарый чайладыры эргенек чугула.

Дужут ажаал алышынының темпизин автотранспорт-биле хандырылганд уруг хамаарып. Ындыг турбуме, республи-каның ажил-агыйларының үш муң ажи-к автомашиназының чүгө чеден хуузу бо хүндерде шийнеп турар. Оларның хей кезин шын хувааттырмаан, уруг буудуучулуг зөөс, үрүмек ажилдарда ажил-агыйны зөөс ажилгалгынып турар. Ажаал-дада кол нургулаанында-ла буудурулгелерден болгаш органи-зациялардан келген машиналар ажилдап турар. Ажил-агый бурзуу ол машиналары дужут ажаалдазынче дүргөн кири-ри, оң ажилгалын экижидери чугула.

Бо чылын республика 160 муң гектар тараа културалар-ын ааар. Дүүнө чедир 56 муң гектар тараа нестинген болгаш оң 27 муң гектары бастырылган. Бир гектарга онаштыр ажаалган дужут 10,9 центер болган. Бо нөргүзү-лериниң найызы-даа зөртен чылдың деңгелинде алып турар. Ол — өөрүчүгү, ыңчалзажок агаар-бойдука сылап алган, чамдык ажил-агыйлар ажаалдазын организас чок чорудуу турарында байдал нарымап турар. Ыңчангаш ажилчын планнарыңа эде көөрү, күштү тазарыштыр тургузары, ажилга контрольду шыгырырадыры негеттинип келген.

Бир-ле дугайында сыпта тарааны тавычаларын дүргедир херек. Өл-шыгы уруг, чедир бышпаан болгаш бок үнү-шүтү тараа тавычаар үр чыдар, кургаваастар база бышпаан туруп бээр дээрин утуп болбас. Комбайнны болгаш мат-чалары ийн ээлчег ажилдадыр. Бачым иште улуска изиг ченин чедирип бээрин организастаар херек. Тараа бастырып турар комбайннарда машиналары болгаштар, комбайнның бичи-даа нааа туруп алып чоруп болгаштар. Шаң ажилын экижидер, оң дун-хун чок ажилдарын хандырар. Тарааны аргыларын болгаш кургадырын дүргедир. Дужут ажаал-дазының бүгү шугумунга тарааның чидири-биле болгаш үрелишкини-биле демиселди күштелдирер. Аңаа улусчу контрольчулары ажилгаар.

Дужут ажаалдазының үзүндө бүгү техниканың мөөң ту-тары оң ажилдарында болгаш техниктиң ажаалдазын кы-лырынга, база бир шеден өске шөлчө, бир сохоттан өске сохотке онталарыңа таарымчалыг, Ыңчан социалисттик ча-рышты, черле ажилда организастаары болгаш ону үргүлчү-нүң контролонга тургузары элтиг. Дужут ажаалдазында улустуң ажилдаарында болгаш чурттаарында таарымчалыг байдалдарын тургузар, оларның аш-чөм хандырылганынче кичээлгенин улагыттар. Бо айтырлар партия, профсо-иел, комсомол организацияларының кол кичээлгенин турар ужурулуг.

Куску дужут ажаалдазын чедишиңиниң доозары көдээниң ишчилериниң бо чылда болгаш нийтизи-биле беш чылды бедик нөргүзүлүг доозарында, СЭКП-ның XXVII съездизинге төлөпиг ужуражырынга болгаш он ийги беш чылды че-дишиңиниң эгелээринге уруг рольдуг. Ыңчангаш чөр-чөдө партия, совет, ажил-агый органыры база хей-инти органи-зациялары дужут ажаалдазын бедик деңгелге эрттиринең бүгү күштү мөөңизер херек.

СЭКП ТК-НЫҢ ПОЛИТБЮРОЗУНДА

1985—2000 чылдарда чоң-нук херексел бараларының бүдүрүлгелерин болгаш ачы-дуза чедиргелериниң шынары бастырып, ажилдап шына-рын СЭКП ТК-ның Политбю-розу ээлчеглиг хуурамыга чу-гаалажып көргөн болгаш чүдү-дүгү деп санаан.

Партияның социал-эконо-миктиг политиканың боттан-дырында, совет кижилерин чагай чорун улам ийн бе-диргениң ол программа чүгү-ла ужурашканы дээрин ху-раалга демдегелген. Ында көр-дүгөн хемчеглер бараларыга болгаш ачы-дуза чедиргелер-инге ажилчы чоннарын улам өзүп турар херекселдер-ин хандырып шынар тала-зы-биле чаа дөңсөп кө-дүрүрине, хей хемчээлдиг ба-раанырың чөм ажилгалының норм-чүктерин чедип алы-рыңче, совет кижилерин не-геделе-херекселдерин улам до-лу хандырыпче улаңган.

Ол ийги беш чылда үлө-стүр бараларың бүдүрүп үн-дүрүн 1,3 кататан эвээш зөөс кылдыр көүдөлдүрүн, теп-идик оймааны, радио болгаш телевидение аппаратуразы-нын, амьдаргалга ажилгаар техниканың бөөз ажил-агый ужурашканы өске-даа ба-раанырың бүгү хандырып чоңуң калбаа-биле шийип алырыңа четчир кылдыр бээр хандырып айткан. Телесир бузура чоңга ачы-дуза чедиргелерин хемчээл 1,3—1,4 катан уладыр, ың-чаарга хорай болгаш көдээ чурттагаларың күн бүрүдө негеделерин хандырыпче улаңган хандырылганы деп-шигелгел хандырып болгаш ачы-дуза чедиргелерин чаа

хандырып улам дүргөн хө-жүдери көрдүгөн. Бараларың болгаш ачы-дуза чедиргелериниң шынары бастырып, ажилдап шына-рын СЭКП ТК-ның Политбю-розу ээлчеглиг хуурамыга чу-гаалажып көргөн болгаш чүдү-дүгү деп санаан.

Партияның социал-эконо-миктиг политиканың боттан-дырында, совет кижилерин чагай чорун улам ийн бе-диргениң ол программа чүгү-ла ужурашканы дээрин ху-раалга демдегелген. Ында көр-дүгөн хемчеглер бараларыга болгаш ачы-дуза чедиргелер-инге ажилчы чоннарын улам өзүп турар херекселдер-ин хандырып шынар тала-зы-биле чаа дөңсөп кө-дүрүрине, хей хемчээлдиг ба-раанырың чөм ажилгалының норм-чүктерин чедип алы-рыңче, совет кижилерин не-геделе-херекселдерин улам до-лу хандырыпче улаңган.

Ол ийги беш чылда үлө-стүр бараларың бүдүрүп үн-дүрүн 1,3 кататан эвээш зөөс кылдыр көүдөлдүрүн, теп-идик оймааны, радио болгаш телевидение аппаратуразы-нын, амьдаргалга ажилгаар техниканың бөөз ажил-агый ужурашканы өске-даа ба-раанырың бүгү хандырып чоңуң калбаа-биле шийип алырыңа четчир кылдыр бээр хандырып айткан. Телесир бузура чоңга ачы-дуза чедиргелерин хемчээл 1,3—1,4 катан уладыр, ың-чаарга хорай болгаш көдээ чурттагаларың күн бүрүдө негеделерин хандырыпче улаңган хандырылганы деп-шигелгел хандырып болгаш ачы-дуза чедиргелерин чаа

Бараларың болгаш ачы-дуза чедиргелериниң шынары бастырып, ажилдап шына-рын СЭКП ТК-ның Политбю-розу ээлчеглиг хуурамыга чу-гаалажып көргөн болгаш чүдү-дүгү деп санаан.

Партияның социал-эконо-миктиг политиканың боттан-дырында, совет кижилерин чагай чорун улам ийн бе-диргениң ол программа чүгү-ла ужурашканы дээрин ху-раалга демдегелген. Ында көр-дүгөн хемчеглер бараларыга болгаш ачы-дуза чедиргелер-инге ажилчы чоннарын улам өзүп турар херекселдер-ин хандырып шынар тала-зы-биле чаа дөңсөп кө-дүрүрине, хей хемчээлдиг ба-раанырың чөм ажилгалының норм-чүктерин чедип алы-рыңче, совет кижилерин не-геделе-херекселдерин улам до-лу хандырыпче улаңган.

Ол ийги беш чылда үлө-стүр бараларың бүдүрүп үн-дүрүн 1,3 кататан эвээш зөөс кылдыр көүдөлдүрүн, теп-идик оймааны, радио болгаш телевидение аппаратуразы-нын, амьдаргалга ажилгаар техниканың бөөз ажил-агый ужурашканы өске-даа ба-раанырың бүгү хандырып чоңуң калбаа-биле шийип алырыңа четчир кылдыр бээр хандырып айткан. Телесир бузура чоңга ачы-дуза чедиргелерин хемчээл 1,3—1,4 катан уладыр, ың-чаарга хорай болгаш көдээ чурттагаларың күн бүрүдө негеделерин хандырыпче улаңган хандырылганы деп-шигелгел хандырып болгаш ачы-дуза чедиргелерин чаа

Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦИС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалы хүлээп ал-дыган.

Японияны Социалисттик партиясының Москвага келген делегациясы-биле СЭКП-ның делегациязын ужуражыш-кының түндүгүндө чүдүдүгү деп көргөн. Деген-иң, чугула хей айтырлары-ның талашы-биле ийн партия-ларның үзүл-бөлүлдүрүнүн дөңгөй болуп азы дугулай ту-лары чулаажышкынының үзүндө демдегелген, ССРР-ның болгаш Японияны аразыңа бузура чагай ко-жа-хөлбө харылдаарың тургузарыңа чүдүк бад-тыгатынган, СЭКП-ның болгаш ЯСРП-ның аразыңа Москвага болгаш чулаажышкының адролуг дайынны алымын улаузкаар, Азияга болгаш бу-гү дегендеңиң тайбын бол-гаш чок чоруктуу быжы-лар дээр ийн партияларын дем каттыштырып демисе-жидериң ийдепкейлеринге чаа илгитин бээр дээрине бүтү-рел илгерилеттинген.

ССРР-ның Дээди Советиниң эш Л. Н. Зайков баштаан де-легациязын Герман Демок-раттыг Республикага барып чоранып турарында СЭКП ТК-ның Политбюрозуң ху-рамында чүдүдүгү деп санаан, а ол ышкаш ийн күрүнениң шийирээр дээр күжүрүшкенин кылып турары дегендеңиң өңү келген дээр хей айтырларын чулаажып көргөн.

СЭКП ТК-НЫҢ ЧИҢГИНЕ СЕКРЕТАРЫНГА САМАНТА СМИТТИҢ АВАЗЫНЧАГААЗЫ

ВАШИНГТОН. Саманта Смиттин авазы. Джейн Смит уруунуң болгаш ашааның айымыла таварышкыш мөчө-зө.

Ий-биле холбаштыр калжы-лаа илгерилеттинген чылдыг сас-терлиг чагазы дээр СЭКП ТК-ның Чингине секретары

М. С. Горбачевка өөрүп чет-тиргенин илгертен чагазын чоруткан. Женевга дээр ден-неде болур совет-америк ужу-

ражышыңа чедишиңинер-лиг болурун М. С. Горбачевка Джейн Смит куузан. (СЭТА).

ЧАА ДУЖУТТУ — КҮРҮНЕ ШЫГЖАМЫРЫНЧЕ

Ажил-агыйлар күрүнеге тараа дужаарын хүнүнүңе көүдөлдүрүп турар. Кызыл-дын сайгарылга баазасында сентябрь 20-ге чедир 2169 тонна тарааны күрүнеге дулааган.

Сайгарылга баазасының хү-лээлгези — чаа дужутту та-раанын хүлээп алырың са-далга чок уруурлар база ону эки шынарлыг аргылап, ку-радыр болгаш кадалгаан, шыгжаары хандырып болур. Тараа продукттар бүдүрүл-гелериниң болгаш Кызыл-дын сайгарылга баазасының коллектив боюуну мурунда салдыгын сорулгаларын кү-өсидир дээр, баазада бүгү техниканы баш бурунгаар септеп белектээн, ажилчы күштү четчелээ.

Бо баазада тарааны хүлээп ап, аргылап, кургадырыңа механизастаттыгын 3 шугу-м амьдамында четчип турар. Тараа дужаалдазы көүдүл-гө, ымыг шугумнарың немей ажилдадыр, үш ээлчег-биле кондур, хүлээлэр ажаалда-рынга күш четчир.

Баазаның лабораториязында, деңизээр болгаш хүлээп алыр черлерде, аргылаар, кургадыр механизмдерде мастерлер, лаборантлар, боттарының харыскалганын билеп, шудургу ажилдап турар.

Темп нийтизи-биле эртек чылдымдап оомук чоруп тур. Эртек чылды бо үдөс 5 муң ажи-к топпаны күрүнеге саткан болза, ан 2168 тонна (азы планның 7,2 хуузу) чедип турар.

Ыңчалда-лаа тараа дужаа-рын темпизин өсүтүп хү-нерде дүргөдөн турар. 13—15 хүндерде 638 тонна хүлээп алдында болза, 20-де 798 тоннаны хүлээп алдымыс. Ажил-агыйларын күрүне планыңа сатканы, чызып тө-лөдүрүгө кириштиргени бол-гаш комбинор, мал чөмөк-тө оларын шугурун катал алдыр, сентябрь 20-ге чедир 4696 тонна тарааны Кызыл-дын сайгарылга баазың хү-лээп алган.

Республикада нийтизи-би-ле тарааны хүлээп ап, аргы-лап, кургадырыңа механиз-астаттыгын шугушак 28 шугум бар. Оларын үжү Кызылдын сайгарылга бааза-сында, арктанын Туранда, Сарыг-Септе, Бай-Хакта чаа дужутту тарааны хүлээп ап, ам бо хүндерде ажилдап турар. Массалыг дужаалда эгелезе оон-даа хей шугумнар хүлээп ап эгелээр. Танды, Каа-Хем, Кызыл, Бин-Хем районнарың ажил-агыйлары бо баазада дужаал турар. Чөөн-Хемчик, Сүт-Хөл район-нар тараа дужаарыңа кир-бөз, ыңчалда-лаа Чааааааа, Сүт-Хөлдө пункттар чаа дужутту хүлээп алырыңа белең.

Кызылдын сайгарылга баа-засында техника бүрүн беле-ктеттигеп, ажилдап турар. Тараа кургадыр аргаттарда мастерлер, слесарлар, элек-триктер четчелеттинген, 2 ээлчег-биле ажилдап турар.

Бо чыйың агаар-бойдузунуң байдалы-биле чыаытты, се-рини хуниер хей, чыл-гы чедишпезинден та-

рааның быжары орайтаан, өл-шыгы уруг болуп тур-ар. Чогуур нормазы 15-16 хуу болза, херек кырында та-рааның өл-шыгы 24-26 хуу, бөктү 10-11 хуу, бир култу-ралың өске култура-биле холумаа хей, 12-20 хуу чедип турар. Чижээ, «Совет Тыва» сохоттан суланым тараа-биле холумаа 26 хуу, «Енисей» дужааган суланым холумаа 22 хуу чедип турар. Ындыг чижектерин хейнү кургузуп болур. Хүлээп ал-дында бүгү дужутту бистин сайгарылга баазыңа чо-гуур кондиция чедир аргы-лап, кургадыр техника, та-варычалыг байдалга шыгжаар сыктаттар бар.

Чамдык сохоттарың шаң-нарында деңиз-даа, тарааның шынарын дугайында (өл-шыгы, бок, холумаа) барык шугуу ажил-агыйлар кантанында айтканын турар. Деңизлестимиз, кантанында тарааның деңизин айт-каны «Енисей», «Суклак», «Ленинчик орук», «Революция-ның чалбыжы» сохоттардан болгаш ылаңгыя «Көм-Тей» сохоттан болуп турар. «Со-вет Тыва» сохоттан баш-тайгы хүндерде тараа сөө-ртүп турган № 2 АТБ-ның ма-шиналарың кузовтары эки

сыккыттырмаан, тараа төктүп турган. Сатындыгы кылтып, чулаалган соода эттинген.

База бир айтырп бар. Сарыг-Септе тараа хүлээп алып пункт буруп белең турда-ла Каа-Хемин ажил-агыйларың чаа чижээ, «Бурунгаар» сохотуң тарааны мыаң-ла Кызылдын сайгарылга бааза-зың сөөртүр чоруктар бар. Ыңчангаш чүктүгү машина-лар паромга 2-3 шак чиде-рери-биле хүнүң, чүгө чалжы-рейс кылды четтигер. Тараа сөөртүр транспорт чедишпейн турда-ла, автотранспорт бү-дүрүлгелерин чөлөкчүлөр Кызылга аалдарыңа кези хо-пун турары бо-дур.

Амгы үдө чамдык сохот-тарда, ылаңгыя «Шамбалы-ны» шаңнарында тараа үр чылды, ийн турар, өөрү-рүңге автотранспорт чедиш-пес. Бо талазы-биле авто-транспорт ажилын органи-застаны четпес болуп ту-рар-дыр.

Бистин республика күрүне-ге бо чылдын 30 муң тонна тараа дужаар планны, ону күөсидир дээр бүгү хемчег-лериң алып, өстүрүп алган дужутту чидирп чокка ажаан кадалгал алыр — бистин кол сорулгалың болгаш.

Ч. ДОСПАН, Тараа продукттар бү-дүрүлгелериниң на-чалыгынниң ораакчымы.

Чуруктарга: Кызылдын сай-гарылга баазында район-нарың ажил-агыйлардан чаа дужут экелген машина-лар; тараа аргылап эжер чедир.

О. ОХЕМЧИКТИҢ фото-лаары.

БЕДИК ШАҢНАЛ

Бүгү-өмүлдүң социали-стик чарыжыңа эи эки кы-гүзүлгелерин чедип алганы дээр Сүт-Хөл районда «Ок-тябрың 30 чылды» сохот-тун хойжуу Аян-Хө Дав-зын-оолович Ондарга совет профсоелдериниң М. С. Гор-

мова аттыг шаңналын ты-ыскаан. Оон-биле муураңкы жалын бистин республикада совет профсоелдериниң баштайгы ла-уреады болган.

Ч. СААЯ.

Дүвүренчиг медээ КАРТОФЕЛЬ, А КЕЗИИ ДОВУРАК

Республикада тараа ажаалдазы-биле кады кар-тофельдин болгаш нота-ларын ажаалдазы мас-салы-биле чоруп турар. Ол ажилдарын шаңыны-биле чорударын үе база неген турар: чылдың байдалы алган көөргө, соок бол-гаш чүдүргөн агаар-бойдуз каажы-лаа тургузума бе-рип болур. Ыңчалзажок «бойдуз-биле болгаштыр зөөс» ден чугага ылдал-гал алгаш, өстүргөн дужутту буу-хаа ажаал ап, чартыны черге каап, азы ымыр чок ажаал болза, анда база канжар-даа агар-тыр чылдаган чок болур жураут.

Каа-Хем районун «Ле-ниничи орук» сохоту (ди-ректору Ю. А. Клепиков) бо хүндерде чедир Салыг министествозунуң бааза-зыңа 350 тонна карто-фельди эккен дужааган. Ыңчалзажок оон барык чартык кезин довурак болгаш ойт-сиген-биле хо-лук кээп дужуттунган. Ыңчалдаарың түндүгүн дугаар алдыр, чамдык бөдүк картофельдин 30 ажи-к хуузу бок болуп ту-рар. Мындаг чоруктуң чылдааның чүдүл? Сохотуң удурутчуларың кастыгын картофельдин ажилдап кылмышкыныңе кичээлгөй салбайн, аргы-лаар болгаш хемчээл аайы-биле сортаар дериг-херекселерин ажилгалың турар. Картофель ажаал-дамында ажилдап турар кижилерин күн-аажыын үнелелер, хуунап туруп, чым бөдүктөй ургак кар-тофельди устурун трактор-нуң дулазы-биле чериян доураа-сайы-биле катал машинаже чүдүргөп, Кы-зылче чорудуп турар. Кар-тофель аргылааттымаан таварылта ону канжыг шынарлыг боон турары-ның бадтык бижиниң ка-ды чорудар ужурулуг. «Ленинчик орук» сохот ону кылбайн турар. Ың-чангаш Салыг министрст-

возунга келген картофе-льди тускай комиссия ту-гускаш, шынарын тодар-дып, акт тургузуп турар. А баазада ону аргылаар талазы-биле артык кү

АЛДЫН КУДА

Эки чаңчылдары эдефер

ТВ

СЕНТЯБРЬ 21-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00—Учур. 8.40 — Эртеги гимнастика. 8.55 — В. И. Ленин аттыг Кулутура ордуу-ну билистериин уюлгерттиг оркестрини оюн көргүзүү. 9.20 — Чутула темаларга: улус херектелини баранна-ры, ачы-дуза чедирери. 9.50 — Чурукчулар дутайында расказтар. И. Левитан. 10.20 — «Дума о Ковнаке». Уран-чечен фильм. 3-ку фильм. «Карпати. Карпати. 2-ти сериясы. 11.30—В. А. Моцарт. Оркестрини валторгага көп-төр. 11.45 — «Эрсе-дизини чорутуу кооздугу». 12.15 — «И. С. Соловьев». Фильм-концерт. 12.45 — Учулук чогаалды дутайында теле-программалары VI делегет фестивалы «Человек». «По-ляна Белек» (Румыния). 14.00 — «Эр-бүлө болгон мо-лод». Тележурнал. 14.30 — Ба-гуи делегет. 14.45 — «Билдир-га-да болза, эдепти» 15.45 — Уруларга фильм. «Незнай-ка с своего двора». 1 болгон 2-ти сериясы. 17.55 — Эко-номикти дончула. 18.25 — «Почему я так привлекателен». Музыкальн. 18.30 — «Ник-агастис». ССР-нин АКШ-тин. Японияны билдире ком-мандарыны оюн. Токиодо да-мчалыла. 19.20 — Ю. А. Жукотун беседасы. 19.55 — Социалистти курттарын уран чыл коллективтерини кон-церти. ГДР-ден дамчалыла. 21.00 — «Учур. 21.35 — «Дни любви». Уран-чечен фильм. (Италия). 23.15 — 23.25 — Мелээр.

ИНИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — Эртеги гимнастика. 8.15 — Бир эвс калык бо-луксадыла (Кыш-културку дарт сүм). 8.30 — «Краски родного дома». Док. телефильм. 9.00—А. П. Чеховтун расказ-тары. ССР-нин улустун ур-пак А. Борисов көчүрү. 9.30 — «Эртеги поэзия». Музыкаль дамчалыла. 10.00 — Че-ре, дээрде болгон азылал. 10.30 — «Арам Хачатурян — худо-жник, графический. Дерт се-риилыг док. телефильм. 3-ку сериясы. 11.35—Ан-чорукчулар клубу». 12.35 — «Чангыс үн болгон элдин каш маскарар. Шандор Шойм-Надырлар». Венгриядан дамчалыла. 12.35 — Украин телевиденини программасы 14.00 — «Н. Со-ловьев ирлар». Фильм-кон-церти баштайгы көргүзүү. 14.30 — «Кто, если не ты». Уран-чечен фильм. 16.15 — «Бистин бажылыгыста». Теле-дончула. 17.05 — ССР-нин улустун артизи композитор А. Г. Новиковтун ирлары. «Прогрессор» Культура орду-дунга ужурашыл концерт. 18.25 — «Мария Шапошни-ков». Эрте-неперелдиг фильм. 18.45 — «Черная курица». Музыкаль. 19.15 — «Калык-шык». 20.00—«Тамчыктыг уду-кар, чаштар». «Завтра бу-дет завтра». Музыкаль. 20.15 — Делегет байдалын дончу-лад. 20.30 — «Сюзюрия» («Бе-лук сымалыста»). Телеоверк. 21.00 — «Учур. 21.35—23.10 — Останкино Концерт студия-га К. Вешенковичи поэзия-нын кесжээч.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Богги республикага шокор будуттар, чибас, хат кошкан. Дунга агарын температура-зы 0,3 градус кычкан. Чамасы черкере 0,5 градус оок бол-лур. Чудас 14—19 градус чы-дылар.

Кызыла чагбас, хат кош-кан. Дунга тик градус дунду 15—17 градус чыгыл болур.

Кино

СЕНТЯБРЬ 21-ДЕ

«НАИРАЛ»: «Опасное да-жизня». 9.30, 11.30, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.
«ПОНЕР»: «Тайна третья-го планеты». 9.30, 11.30, «Со-пчик». 10.40, «Дам». «Со-пчик». 10.40, 20.30 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Вариант «Земли». 14.00, 15.40, 17.20, 19.00 шактарда.
«ВОСТОК»: «Материнская любовь». 14.00, 17.00, 20.00 шактарда.

Чалгыкчыларга

«Тувабулбук» катты-жымжыккан дикторни сен-тябрь 13-не чедир хуусалыг септэбрине дужага чалгы-чылары болон дикторни 1985 чылдын сентябрь 30-ге чедир кээп дүрген алырычы-чалап турар.

Согуя несеяла: 6-катан

увер.

Чалгы № 3126.

ТС-01092

«КОСМОНАВТЫЛАР БАЖЫНЫ

«Туугу-проаб» мерге-жидикти кичи космоска кан-ды хамарылдыгы бооп бо-лурга? Арта ол кайда бир Байкоонга эвс, а Таймыр-да чурттап ора болот. Шах мынат айткырым эвс, пагдыг таймык, база-ла журналист, бир шагда «Ту-инская правда» солунукт класис эргелекчинге аыл-дап чорав Владимир Мачин менс салды. Ол ам Таймыр (Долган-невец) национал ор-кутун төвү Дудинка хоорай-ны Шорс кудумчууада чурттап турар кичи болбай.

Херектин ужуру мынаг. Эштин ол чурттап ора хей кайт бажыны хоорайда «Кос-монавтар бажыны» деп ат-биле сурагала. Бичангаш чүге мыча дикторини ужу-рун билеп алыры-биле айт-тарымыча, харымыска усту-ла айттарымы оон салгап ол. Тодаргай харымын ме-ден ол албаан билдирген. Баштай Владимир-биле, а дараазыда ол бажынын чер ажилдарындан эгелеш дикторинге удулур туткан туугу-проаб Игорь Нико-лаевич Молчановтан дына-намы бир чамалы солун фак-тылар демир-жүк туудуп алырычы мени хей-ат ки-рген чүе.

Борта база бир элдей чүе. Игорь Николаевич боду ше-ригден халашкан куртамыр-да ужулукчу кичи болгон. Ужулукчу боорда — шүү-гедекчи-ужулуку. Кажан ол дээди шериг ужулукчу уч-линедиге өрөөнчиге турда, кожаынга бектыке 1961 чылдын август айда Юрий Гагаринини өлүм чок маа-дырлыг чорун каттапкан, бурунгу Тыва чер-биле ко-жа-хелбөө чыдар Алтай край чурттуг Совет Эвиленини Маадыры, ужулукчулар ге-нерал-лейтенанты Герман Степанович Титов база ужу-лукчуун мергежилни чедип ап турганын Игорь Никола-евич боду чоргалар-биле са-ктып, маага хамарылган чур-ук-көрүүн, бир чамалы документтерин-да көргүзүп орд.

А Совет Эвиленини ийи дакпыр Маадыры Георгий Михайлович Гречко-биле ол борта Таймырга ужурашкан. Ол хушкере Ленинчи космо-болуун тургустунганын 60 чыл дон оон байырла-ды-биле демделген турган. Бичангаш эс-сургатыг космо-навт «Союз-36» корабельге ужу-лаш, октаргалан чаа-ла ош келгени ол чүе-дир. Ужу-лукчу болгон «Салют-6» станцияга ажал үезинде олардын чер-биле харыла-

Ваштай эрткен өйке биче каа хая көрүүлүгөр. Тодаргайларга 1935 чылдын тос ай чаазыч. Бичангаш бистин республиканын най-сыллы Кызыл хоорай чаа чаа-ла чартынын, сайырап эгелеп турган. Улусчу эрге-чагырга тургустунга-ла эл-он каш чыл болгон анжы, чаа республиканын ажал-жаш шугуан, аныктары эгелени-баштапкан, чаа эу-биле эрге-чагырга черинде документ-бикитти ап, оларны холга туудуп турган үеи ол.

Ол-ла чылдын тос ай чаа-зында ийи анык кичи эг-бүлө туткан. Душтук оон — Тыванын Артыгн револю-тут шеринини хасжукчулар азулуктуг командары, а душ-тук кыс — урай-театр сур-гуулу. Хип дээн аныктар. Каймыз-даа Танды кожуун чурттуг, чүге аныг-агы су-муларга ескен бол, Кызыла кээп изиг мынакшымын тып-кан ол чалымдар эг-бүлө ту-ткан бир хун демделээр дик-ки берген. Аал-орандан төрө-дөргүл, ада-ие чалар дикшеш каймыз-даа дини-зоньер. Сетик биче, ийди-чөөр дег чүе бар. Душ-тук солдун адамы кырган Монгузук шынжымын кичи.

«Сени эгеленин-баштангы дээш чорутпал мен, шериг хулаагын эрттирэн дээш азыраган мен» дикс канча-ры.

Бичангаш, ол ийи анык кичи бир хун хоорай ча-гыргамыга баргаш, бидыла-нып алганар. Херечилерге кыстыг кады өрөөнчиге турар эштери — Л. Чадомба, Д. Момбужай олар келгенин.

Оон келжэ куд кылгалар. Алаа келгенин дикс эвсчү. Оларын куд-шайлаадымын чир дээ хоон дегерген эки А. Лантан, бидылапны тур-да ат салган демиг херечиле-ри, мынганг култура ямы-нын сайды Седик-оол Токмак-оолович Тавов дарга. Ол-ла. Олар чангыс хоюнун эдиг чил, хайндырып ал-

гань сүттүг шайын ижи-п, эвсчү-даа болза, орайга че-дио хелдөөнөр. Чаа эгелен-генерге хамарыштыр «Алыгы эдэн ажы-төлү үе-басын, алдар-аттыг артист болуп чурттап чоругу» деп йерсөп-даа турганар.

«Чоокта чаа, тодаргай-лаарга, эрткен неделжын республиканын ажал-жаш шугуан, аныктары эгелени-баштапкан, чаа эу-биле эрге-чагырга черинде документ-бикитти ап, оларны холга туудуп турган үеи ол.

Ол-ла чылдын тос ай чаа-зында ийи анык кичи эг-бүлө туткан. Душтук оон — Тыванын Артыгн револю-тут шеринини хасжукчулар азулуктуг командары, а душ-тук кыс — урай-театр сур-гуулу. Хип дээн аныктар. Каймыз-даа Танды кожуун чурттуг, чүге аныг-агы су-муларга ескен бол, Кызыла кээп изиг мынакшымын тып-кан ол чалымдар эг-бүлө ту-ткан бир хун демделээр дик-ки берген. Аал-орандан төрө-дөргүл, ада-ие чалар дикшеш каймыз-даа дини-зоньер. Сетик биче, ийди-чөөр дег чүе бар. Душ-тук солдун адамы кырган Монгузук шынжымын кичи.

«Сени эгеленин-баштангы дээш чорутпал мен, шериг хулаагын эрттирэн дээш азыраган мен» дикс канча-ры.

Бичангаш, ол ийи анык кичи бир хун хоорай ча-гыргамыга баргаш, бидыла-нып алганар. Херечилерге кыстыг кады өрөөнчиге турар эштери — Л. Чадомба, Д. Момбужай олар келгенин.

Узбек ССР, Бухар областа Исабускур килматини чуртгакчысы Дехкан Файзев ары чигирини бир флага чаа дудуун тус черини эмелгезинге белек кылдыр берген.

Ары чигирини «чигиринг» кырган, ову улус ичча дор, харам чокка бозинге мыак: 750 килограммын БАМ-нын тууду-журинче, 250 килограммын Гази хоорайнын уругларини чоруткан. Бодуун амандыгн продукциянын училгелерге, уруглар садтарыне, чурттуу хоорайла-

рынын медицина төптеринче ол чорудуп турар.

Колхозтун агроному чораван, Ада-чур-тун Улук даймынын кирдикчи Дех-кан Файзев ам пенсияда, мычала-даа хоочун ичча ажал чок орд мылаас. Ары чигирини эс-сургатыг, ол чамалы ажал, ол бүгүн белек кылдыр чурттуг аныг-агы булузыларине чорудуп турар.

ЧУРУКТА: ары чигирини бек-биле Д. Файзевтин уруглар сажыла аалдан келгени. СЭТА-нын фотохроникасы.

ЧААСКААН—ОКЕАНГА

Кара далайда Бургас деп порт болгар хоорай. Оон чурт-такчызы сурагыл далайчы капитан Николай Джамбазов бодунун кылган алганы хем-зи-биле делегетин диксиген келген. Ол кичи-биле «Известия» солунун тускый корреспондентин В. Захарь-ко чуталганын. Ол дугайын мылаа параддымыс.

Делегетини эскиндилер чоруп тура, океанда дээр эл келбей-да барып бол-лур силерге билдирген. Оал-ондиче уктуктур чүге ах-тамыкмын орд?

— Кичи бүрүзүчү күе-ли — аас-кежи. Элдик чыл-дарымда на делегетини дик-сигиди эргирини күе-л кел-ди, бодуну аас-кежиктиг кылдыр санаар дээринге, боттанмаан сорулган дүвөр-түн келтир. Ол дугайын чам-дык кижилерге бүдүрчиген эвсчү чугажок, бистер бот-боттарымыска мылжыр бис, чамдык чүдүлери көрүстү-түн турустары база деме-лешес. Аймылдыг оал-онд беги херекке алдынайы баар эчиг улуг сорулгалар кижинин мурунуга турар. Бир эвс күе-л күштүг бо-ла, ону черле чедип ап бо-

лур, чүге ол дээш туржуру негеттиниге турар.

— Далайчы уаптеринге канжандан эгелеп белеккенди-нер?

— Хей чыл бурунгаар, далайлаан 400 километр ирак Софияга тургастын ол ажал-чак кырдым. Электриктен анылап, далайга экинди-ринишкенин номиндала-нып, хемелерини кылдып тургузарын билди ал кел-ди. Оон сөөкүлде алды чыл дургузупла — кезеженин-че, алыштылаа болгон байыр-лашар хуниеринде, хонукта 16—18 шак иштинде ажал-ла, бодунун ажалдан ал-ган ашман-биле «Тангра» деп хемемни кылдып алдым. Ачу-ша чедипшеге турган, кол-дуунда ажал сүт-биле амы-дырап турдум, чүд дээр боор эки-ле чем чүе! Бургасче көжүп алдым. Экиндинишкенин капитанымга өрөөнчиге алдым. Хемемни база далайже өкөндөм.

Оомну мыштан кылган. Узуу — он бир метр, доора-ды үш чартык, сүт иштинге чоругу кезин—бүдүн чартык метр, деизин—дөрт чартык тошка. Оокан чүг чүеге ме-ни таварыштыра бээрин бил-

геш, сагыш-сеткил болгон куч-дямыр талазы-биле бе-леттеп турдум.

— Экиндинишкенин ка-йи хире үе дургузунда улам-чыланам?

— Канар ортулуктарым-дан старт алдым, орум Муриу Африкага утгалан, ол черден Австралия Сидней портка кел-генин ол дугайы эртеринге 120 хун эрткен. Сиднейде Муриу Америкага келди, оон улаштыр, филиппе, база катал Канар ортулуктарже орук 130 хонук иштинде улашкан. «Тангра» черин долгантанын хемчөөн 27 ми-нути биле болуп турар.

— Бир эвс америч дикте Панам каналы-биле чоруткан болуларга, колдуунда оон-биле далайжылар чоруп ту-руг болгай, орук чик болур турган. Мычала-даа аймыл-дыг Гори секетки чүге ши-ли алганмын орд?

— Черле бидиринер, улус ол дугайын чуталажып каапкан, бо маршут — хыл кырында дег берге. Бодуну менсексидим, хей бергелердиг оруктан чалыксар хончүм чок турган.

— Кайи орук эи бергелер-диг болганмы?

— Бүгү үш океанын му-руну широталары эи кадыг болгаш ширини кылдыр мени чүдөш алган. Далай хөлөй бээр, сактырга, чалгылар 30 метр бидип турган, шуур-ган недела амыр үргүлчүл келди. Хемени октап турган чалгылар аразына чоругуру-ну эптиг аразын дилеп ты-вары негеттиниге келди. Кум кылдып алыр беин арта чок тургулаан, океанге удуур чалгылыгыс дөң, чыппыр багылаан база турдум.

— Чүдү-биле чеменин чорудур?

— Колдуунда консервалар-биле. Чанжын суун дозуп ичир, ол доран тнүп каар чораван. Далайын анып каар дыкка берге, эйт-кеш аа-мыр. Ал алганын картош-кам кара-бартыг аларганын беш-алды дугаар хонукта бидим. Оларын-биле дем-сигер арта меиде чок тур-ган, мени тудуп чиптер хи-ре... Мюн-биле харылаа ту-дуп турган радиога хандык-шылдыглар-биле харылаа-дамчыштыр сүме дилдим. Нефть-биле бүгү хемени чаап кааптарын оларынч бироон сумелзон. Дузала болган. Дайзынар аштырган.

— Радиого хандыкшыл-дыгларын дузала-биле си-лерин чоруп турганмыр ме-дианнар, параллельдер ду-гайында паралага үргүлчү чырылган турган. А силерге делегетке болушкунлар ду-гайында чүе дыналар арта турган бе?

— Алды чыл мурунда са-дып алганым Ригага бугу-рын ВЭД радиоприемник бо-дун көчүгү эки кылдыр көр-гүскен. Далайын дус, алы-гы алаа күш четпейн барган. Ол эдиледин көчүгү эки шынары дээш Ригага оон бугу-дүгүчүлдерине четтирдим.

— Орук-сүр меиде-чагыл чедип келгенин соода кан-дыг байдал силерин бүрген тургу? Эш-өөрүчү, танымыр улузулар аразыга өрү көр-дүе бээр хөн туруп келди-р бе?

— Мюн күзелим болза, Гори мугулулар турган-дыр. Кичи бүрүзүчү күзели де-мелешес болгай. Таражы-бекдик дүжүт, эртемден чаа ажалдыкшымын... күзөр му-рунда турганым дег артып кадым.

«АКШ-та Невад универси-тетини дикт амытанарын психологизини тала-зы-биле специалист ашак-ка дай Гардлерлер эртен ажал-лыга ола карак кызыл улулар. Олар Уото дег шо-лазы сарбашкынын им-биле чутулап билер кылдыр өө-редип ап шыккан. Сарбаш-кын «дымыла» 30 үн бар, үн-даа эвс, колдуунда хор-даанын, кортканын... алере-дин турар алгы-кышкы-дыр ийи.

Баштайгы чеди айларында дерт, дараазында чеди айда 9. оон соонда база ол хире үеде 21. нинитини биле 2.5 чыл иштинде 60 яны сар-башкын өрөөнчиге алды. Кол солун чүд болза, ол амы-тан им-демдерини чүгүлө ажал-лап билер эвс, олар-ын-биле «домкаторы» тур-гузуп шыкталар аларган. Чү-веледин аттарын билерин.

«АКШ-та Невад универси-тетини дикт амытанарын психологизини тала-зы-биле специалист ашак-ка дай Гардлерлер эртен ажал-лыга ола карак кызыл улулар. Олар Уото дег шо-лазы сарбашкынын им-биле чутулап билер кылдыр өө-редип ап шыккан. Сарбаш-кын «дымыла» 30 үн бар, үн-даа эвс, колдуунда хор-даанын, кортканын... алере-дин турар алгы-кышкы-дыр ийи.

Баштайгы чеди айларында дерт, дараазында чеди айда 9. оон соонда база ол хире үеде 21. нинитини биле 2.5 чыл иштинде 60 яны сар-башкын өрөөнчиге алды. Кол солун чүд болза, ол амы-тан им-демдерини чүгүлө ажал-лап билер эвс, олар-ын-биле «домкаторы» тур-гузуп шыкталар аларган. Чү-веледин аттарын билерин.

«АКШ-та Невад универси-тетини дикт амытанарын психологизини тала-зы-биле специалист ашак-ка дай Гардлерлер эртен ажал-лыга ола карак кызыл улулар. Олар Уото дег шо-лазы сарбашкынын им-биле чутулап билер кылдыр өө-редип ап шыккан. Сарбаш-кын «дымыла» 30 үн бар, үн-даа эвс, колдуунда хор-даанын, кортканын... алере-дин турар алгы-кышкы-дыр ийи.

Баштайгы чеди айларында дерт, дараазында чеди айда 9. оон соонда база ол хире үеде 21. нинитини биле 2.5 чыл иштинде 60 яны сар-башкын өрөөнчиге алды. Кол солун чүд болза, ол амы-тан им-демдерини чүгүлө ажал-лап билер эвс, олар-ын-биле «домкаторы» тур-гузуп шыкталар аларган. Чү-веледин аттарын билерин.

«АКШ-та Невад универси-тетини дикт амытанарын психологизини тала-зы-биле специалист ашак-ка дай Гардлерлер эртен ажал-лыга ола карак кызыл улулар. Олар Уото дег шо-лазы сарбашкынын им-биле чутулап билер кылдыр өө-редип ап шыккан. Сарбаш-кын «дымыла» 30 үн бар, үн-даа эвс, колдуунда хор-даанын, кортканын... алере-дин турар алгы-кышкы-дыр ийи.

Тыва АССР-ин Ном үндүрер чер, полиграфия болгон ном садманын херектерини талазы-биле хуусе комитетини типографиясы. Кызыл, Шетинини болгон Кравченко, кудумчуу, бажы № 1.

667000. Кызыл, Шетинини болгон Кравченко, кудумчуу, бажы № 3. Телефонлары: редакторун 2-24-63, редакторунч оралакчыларынын 2-35-24, 2-23-54 харысалгыч секретарынын 2-23-35, секретариаттын 2-23-35, партийги амыдылар болгон улетур килдистерини 2-31-75, пропаганда болгон совет информативия килдизини 2-20-60, култура килдизини 2-23-54; көзү ажал-агы килдизини солун келбей барганга 2-32-75 телефонче долзар.

2-21-47, корректорларынын 2-27-41 бухгалтериянын 2-12-45